

המנון "התקווה"

מתוך מאגר מולטימדיה 'כל שנה מחדש'

מהו המנון

מקור המילה "המנון" הוא יווני והיא מציינת שיר עלילות גבורה על אלים ועל גיבורים קדומים. המילה "המנון"; עברה לשפות רבות במשמעות של שיר תפילה. בעברית מוכרת המילה מתקופת המדרש - מלאכי השרת אומרים המנונות לפני הקב"ה (שמות רבא, מה, ב). עם הקמת מדינות הלאום במאה ה-18 והקמתם של משטרים חילוניים, קיבל ההמנון גוון ותוכן חדשים ונעשה לזמר רשמי לכבוד העם, המדינה או השליט. ההמנון מבטא רעיונות ורגשות לאומיים ושפתו גבוהה ונשגבת. ההמנון מעניק ביטוי מילולי לערכים מרכזיים בחיי העם והמדינה והוא משמש מודל להזדהות, לליכוד ולהפגנת אחדות לאומית. היחס כלפיו טעון רגשית וגובל לעתים במעין קדושה דתית. ההמנון מושר או מנוגן בכל הטקסים והאירועים החגיגיים ולשמע שירתו קמים הכול על רגליהם ועומדים עד תום השמעתו.

"תקוותנו" הופך ל"התקווה"

המנון "התקווה" נכתב על ידי נפתלי הרץ אימבר ונקרא בתחילה "תקוותינו". במקור היו לו תשעה בתים. מקור המנגינה אינו ידוע. יש הטוענים כי היא נכתבה על ידי החזן שמעון כהן לפי מנגינת רועים רומנית, אחרים מייחסים את פתיחת ההמנון לפתיחת היצירה המוזיקלית "מולדווה" שחיבר המלחין הצ'כי סמטאנה. השיר התחבב על בני המושבות בייחוד על בני ראשון לציון, ששרו אותו בכל יום בלכתם לעבודה ובחזרה ממנה. השיר התקבל כהמנון הרשמי של אגודת "חובבי ציון".

כשביקר הרצל ברחובות בשנת 1898 יצאו בני המושבה לקדם את פניו: תלמידה הגישה לו זר פרחים, החלה לשיר את "התקווה" וכל הקהל הצטרף אליה ושר. מאז התפשט השיר בכל הארץ. את השינוי האחרון בגרסת ההמנון ובשמו כפי שהם מוכרים לנו, עשה בשנת 1905 ד"ר י.ל. מטמן-כהן, מורה בבית הספר בראשון לציון.

ב"מעמקי" ההמנון

המנון "התקווה" מבטא רעיונות ורגשות לאומיים הכתובים במילים בעלות פאתוס ועוצמה. הרגשות המובעים בשיר: רגש של געגועים לציון; רגש של אמונה בנצחיות העם; רגש של אהבה לציון ולירושלים; תחושה של אחדות. הרעיונות המובעים בשיר: רוצים להיות עם חופשי בארצנו; ארצנו היא ציון ולא ארץ אחרת; התקווה קיימת כל עוד יש יהודי אחד בעולם; התקווה יונקת את עוצמתה משורשים לאומיים ודתיים שהם בני 2000 שנה.

המנון למדינה

העם קיבל את שיר "התקווה" בשל לחנו הקליט ומילותיו שביטאו את רחשי לבו. עם הקמת המדינה אומצה "התקווה" כהמנון, אך ללא תוקף רשמי. בשנת 1949 אשרה הכנסת את חוק הדגל והסמל אבל ההמנון לא נכלל בחוק זה.

מאז שנותיה הראשונות של המדינה נשמעו דעות נגד קבלת "התקווה" כהמנון.

בעקבות ההסתייגויות הונחו על שולחן הכנסת כמה הצעות לעגן את המנון "התקווה" בחוק וכן נתקבלו הצעות להמנונים אחרים.

בשנת 1996 נקבע המנון התקווה בחוק.

שרים את ההמנון בכנסת ישראל בירושלים



פאריקות: לשכת הציתונות האמלית

מבעד לעדשה

נתבונן בתמונות "שרים את ההמנון בכנסת ישראל בירושלים" ו"שרים את ההמנון במעמד הכרזת המדינה". נתמקד בשאלות הבאות: היכן מתרחש האירוע? מדוע כל האנשים עומדים? באיזו צורה הם עומדים? מדוע לדעת הילדים יש לעמוד דום בעת השמעת ההמנון? מהו המעמד בכל אחת מהתמונות?

שרים את ההמנון במעמד הכרזת המדינה



מאריסות: לשכת הציתונות האמאשלתית

קישורים

- [שירת התקווה, וברקע תמונות מירושלים](#)
- [החזן הראשי לישראל, שי אברמסון מבצע את התקווה](#)
- [שירת התקווה](#)
- [בול התקווה](#)
- [איזי מן – הפסקול של המדינה – התקווה](#)
- הפינה מביאה את סיפורו של ההמנון הלאומי של מדינת ישראל מאתר הופ! סיפור בתמונות של האירועים, האישיים והאלמנטים הקשורים למדינת ישראל - [התקווה](#).

הַתְקוּהָה

התקווה

מילים: נפתלי הרץ אמבר
לחן: עממי

מתוך: "זמר לך לגיל הרך – שירי חגים"

נפתלי הרץ אימבר (1856 – 1909)

נפתלי הרץ אימבר הוא משורר עברי יליד גליציה. הוא החל לכתוב שירים בגיל הנעורים. בגיל 18 עזב את בית הוריו והחל לנדוד ברחבי אירופה. עם הגיעו לארץ בשנת 1882 הרבה לשוטט במושבות ואף חיבר שירים לכבודן. הוא הזדהה עם המתיישבים ועודדם להמשיך בעבודתם למרות הקשיים שנערמו על דרכם.

אימבר שהה בארץ רק חמש שנים (1882-1887), ויצירתו השירית, מלבד "התקווה" לא זכתה בדרך כלל להכרה מיוחדת מצד אנשי הספרות ואף לא מצד הקהל הרחב. אימבר חזר לאירופה בשנת 1887 ולאחר נדודים בארצות שונות התיישב בלונדון. בסוף (1891), הוא היגר לארצות הברית שם התגורר עד יום מותו. עצמותיו הועלו לארץ והוטמנו בירושלים 44 שנים אחרי מותו.

על ההימנון:

מקור המילה "הימנון" במילה היוונית "הימנוס" (Hymnos) שפירושה שיר הלל. שירי ההלל הראשונים נוצרו כשיר תהילה לאל, ובמשך הזמן נולדו המנונים המברכים ומשבחים מנהיגים חילוניים, מלכים, מצביאים ושליטים.

השיר "התקווה" כתוב בעברית מליצית בהשראה תנכ"ית. כל מילה בשיר שאולה מן המקורות. המסר הוא חד וברור: אנו רוצים להיות עם חופשי בארצנו. ארצנו היא ארץ ציון וירושלים ולא ארץ אחרת, התקווה קיימת כל עוד קיים יהודי אחד בעולם.

שיר זה הוכר כהמנון לאומי ב-10 לנובמבר 2004, כשהכנסת שינתה את חוק הדגל והסמל לחוק הדגל, הסמל וההמנון והחליטה שכל שינוי במילותיו יתקבל אך ורק בחקיקה.

על הלחן:

מקורותיו של הלחן רבים ושונים ומתפרשים על פני כל אירופה – מספרד ועד אוקראינה. בסופו של דבר "עלה" הלחן ארצה בעלייה הראשונה, וכך אומץ ל"התקווה". מנגינת התקווה מזמינה שירה משותפת, כמקובל בהמוננים. אופייה דרמטי, עם קצב אחיד ומלכד.

רק בשנת 2004, "התקווה" הפך להימנון הרשמי והקבוע של מדינת ישראל, בעקבות תיקון לחוק הדגל והסמל, ששמו שונה לחוק הדגל, הסמל וההימנון.

מהלך הפעילות:

נשוחח עם הילדים על המילה תקווה: למה מקווים? מתי מקווים? באילו מילים משתמשים? (הלוואי ש-, הייתי רוצה ש-, לו יהיה, אילו יכולתי ועוד). נזמין את הילדים להגיד מהן משאלותיהם, ציפיותיהם ותקוותיהם, תוך שימוש בלשון זו: "אני מקווה ש-...". נשוחח על התקווה הלאומית של אזרחי ישראל בימים אלה. נציג את הסמלים הלאומיים של ישראל: דגל, סמל והימנון, ואת ההתייחסות המכובדת אליהם. נאזין להימנון, נעמוד דום ונצטרף בשירה.

פעילויות נוספות:

נכיר את מקומו של הדגל: מונף על מבני ציבור, מונף בטקסים; מונף על גגות בתים ומרפסות בחג העצמאות, נישא בידי צועדים באירועים וטקסים. נבצע במרחב הגן פעילויות בתנועה, עם דגלוני ישראל: נצעד יחידים במרחב, בטורים מתפתלים, במעגלים ובזוגות. נדקלם דקלומים אודות הדגל. נשיר שירים נוספים על הדגל, כגון: "כל הארץ דגלים"/רפאל ספורטה ועמנואל עמירן, ו"הדגל שלי"/יורם טהרלב ואילנה אביטל. נשמיע את הקטע המוזיקלי "מולדוה", מתוך הפואמה הסימפונית "מולדתי", מאת המלחין הצ'כי בדז'יך סמטנה ו/או מקורות מוזיקליים אחרים המזכירים את לחן "התקווה", כגון: הויסה – שיר עממי רומני; "ברכת הטל" מאת רבי יהודה בר ששת, מחכמי יהודי ספרד במאה ה-14 – תפילה; "ברח ברח" – שיר עם איטלקי מהמאה ה-17; שיר עם פולני; שיר עם בסקי.

קישורים

- [שירת התקווה, וברקע תמונות מירושלים](#)
- [החזן הראשי לישראל, שי אברמסון מבצע את התקווה](#)